

ועמנו בראש האלוקים - ניהול מחלוקות פנימיות לאור סוגיית אביה

שם המרצה מנחם שחור gmail.com@7928824

1. התיאור במלכים

ובשנת שמונה עשרה למלך ירבעם ברנבט מלך אביהם עליהודה: שלש שנים מלך בירושלם ושם אמו מעכה בת אבישלום: וילך בכל חטאות אביו אשר עשה לפניו ולא היה לבבו שלם עם יקוק אלהיו כלבב דוד אביו: כי למען דוד נתן יקוק אלהיו לו ניר בירושלם להקים את בנו אחריו ולהעמיד את ירושלם: אשר עשה דוד את הישר בעיני יקוק ולאסר מכל אשר צוהו כל ימי חייו רק בדבר אוריה החתי: ומלחמה היתה בירחבעם ובין ירבעם כלימי חייו: ולתר דברי אביהם וכל אשר עשה הלאהם כתובים על ספר דברי הימים למלכי יהודה ומלחמה היתה בין אביהם ובין ירבעם: וישבב אביהם עם אבתיו ויקברו אתו בעיר דוד וימלך אסא בנו תחתיו: פ

(מלכים א פרק טו פסוק א - ט)

2. דברי הימים

בשנת שמונה עשרה למלך ירבעם וימלך אביה עליהודה: שלוש שנים מלך בירושלם ושם אמו מיכנה בת אוריאל מרגבצה ומלחמה היתה בין אביה ובין ירבעם: ויאסר אביה את המלחמה בחיל גבורי מלחמה ארבע מאות אלף איש בחור ס וירבעם ערף עמו מלחמה בשמונה מאות אלף איש בחור גבור חיל: ס ויקם אביה מעל להר צמרים אשר בהר אפרים ויאמר שמעוני ירבעם וכל ישראל: הלא לכם לדעת כי יקוק אלהי ישראל נתן ממלכה לדוד עלי ישראל לעולם לו ולבניו ברית מלח: ס ויקם ירבעם ברנבט עבד שלמה בודוד וימרד על אדניו: ויקבצו עליו אנשים רקים בני בלעל ויתאמצו על ירבעם ברשלמה ורחבעם היה נער ורד לבב ולא התחזק לפניו: ועתה אתם אמרים להתחזק לפני מלכת יקוק ביד בני דוד ואתם המון רב ועמכם עגלי זהב אשר עשה לכם ירבעם לאלהים: הלא הדחתם את כהני יקוק את בני אהרן והלויים ותעשו לכם כהנים כעמי הארצות כלהבא למלא ידו בפר ברבקר ואילים שבעה והיה כהן ללא אלהים: ס ואנחנו יקוק אלהינו ולא עזבנו וכהנים משרתים ליקוק בני אהרן והלויים במלאכת: ומקטרים ליקוק עלות בבקר בבקר ובערב בערב וקטרת סמים ומערכת לחם על השלחן הטהור ומנורת הזהב ונרתיה לבער בערב בערב כישמרים אנחנו את משמרת יקוק אלהינו ואתם עזבתם אתו: והנה עמנו בראש האלהים וכהניו וחצרות התרועה להריע עליכם בני ישראל אל תלחמו עם יקוק אלהי אבותיכם כילא תצליחו: וירבעם הסב את המארב לבוא מאחריהם ויהיו לפני יהודה והמארב מאחריהם: ויפנו יהודה והנה להם המלחמה פנים ואחור ויצעקו ליקוק והכהנים מחצרים מחצרים בחצרות: ויריעו איש יהודה ויהי בהריע איש יהודה והאלהים נגף את ירבעם וכל ישראל לפני אביה ויהודה: וינוסו בני ישראל מפני יהודה ויתנם אלהים בידם: ויכו בהם אביה ועמו מכה רבה ויפלו חללים מישראל חמש מאות אלף איש בחור: ויפגעו בני ישראל בעת ההיא ויאמצו בני יהודה כי נשענו על יקוק אלהי אבותיהם: וירדף אביה אחרי ירבעם וילכד ממנו ערים את בית אל ואת בנותיה ואת ישנה ואת בנותיה ואת עפרון עפרון ובנתיה: ולא עצר לחירבעם עוד בימי אביהו ויגפהו יקוק וימת: פ ויתחזק אביהו וישאלו נשים ארבע עשרה וילד עשרים ושנים בנים ושש עשרה בנות: ס ויתר דברי אביה ודרכיו ודבריו כתובים במדרש הנביא עדו: וישבב אביה עם אבתיו ויקברו אתו בעיר דוד וימלך אסא בנו תחתיו בימי שקטה הארץ עשר שנים: פ (דברי הימים ב פרק יג, א-כג)

ימי עיון בתנ"ך תשפ"ה

3. סדר עולם רבה (ליינר) פרק טז

ויהי בשנת החמישית למלך רחבעם עלה שישק וגוי' כי מעלהסו בה', באלף ומאתים וגוי', ויקח את אצרות בית ה' וגוי' (דברי הימים ב יב), וירדף אביה אחרי ירבעם וגוי', ולא עצר כח ירבעם וגוי' (שם /דברי הימים ב' / יג), ואין אתה יודע מי הוא שנגפו, אמור הרי ירבעם קבר את אביה, ומפני מה (לא) נגפו (המלך), שהיה עומד ומחסד את ישראל, ואומר להם ועמכם עגלי זהב אשר עשה לכם וגוי' (שם /דברי הימים ב' / יג ח), והוא אז לכד את בית אל, וראה את עגל הזהב והניחו, לפיכך נגפו הקדוש ברוך הוא

4. תלמוד ירושלמי מסכת יבמות פרק טז הלכה ג

כתיב [דברי הימים ב יג יז] ויכו בהם אביה ועמו מכה גדולה מאד. אמר רבי אבא בר כהנא שהעביר הכרת פניהם של ישראל הדא הוא דכתיב הכרת פניהם ענתה בס וגוי' זה החוטם. רבי אמי אמר שהושיב עליהם משמרות שלשה ימים עד שנתקלקל צורתן הה"ד [ירמי' טו ח] עצמו לי אלמנותיך מחול ימים. ותני כן אין מעידין אלא על פרצוף פנים עם החוטם.. כתיב [דברי הימים ב יג כ] ולא עצר כח ירבעם עוד בימי אביה ונגפהו י"י וימות. אמר רבי שמואל את סבור שהוא ירבעם אינה אלא אביה ולמה ניגף

רבי יוחנן אמר על שחישד את ירבעם ברבים הה"ד [שם ח] ואתם המון רב ועמכם עגלי הזהב אשר עשה לכם ירבעם לאלהים.

ריש לקיש אמר על שביזה את אחיה השילוני. הדא הוא דכתיב [שם ז] ויקבצו אליו אנשים בני בליעל על דצווח לאחיה השילוני.

ורבנין אמרין על ידי שבאת ע"ז לידו ולא ביערה הה"ד [שם יט] וירדוף אביה אחרי ירבעם וילכד ממנו ערים את בית אל ואת בנותיה וכתוב [מלכים א יב כט] וישם את האחד בבית אל ואת האחד נתן בדן.

כלים

1. השוואה בין מקורות שונים - בניית הסיפור השלם
2. בירור הסיבה להבדל בין המקורות
3. הצגת הדברים על ידי הנבואה ככלי לבירור התייחסותה לנושא
4. "מפני מה" - השוואה בין הסיבות בחז"ל לפשוטו של מקרא